

ดอกเบ็ญบุญ (บุญกิริยาวัตถุ 10)

Interest on making merits

รศ.ดร.ประพันธ์ เศวตมันท์

บุคคลทั้งหลาย ซึ่งตั้งมั่นในความดีอย่างมั่นคง ย่อมได้รับผลตอบแทนทั้งในชาตินี้ และชาติต่อๆ ไปแน่นอน คำว่า บุญ ในที่นี้ ได้แก่ การกระทำใดๆ ที่มีวัตถุประสงค์ที่จะชำระล้างความโกรธ ความโลภ และความหลงทั้งปวง ถือกันว่า การสร้างคุณงามความดีโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทนเป็นการทำบุญอย่างผู้มีปัญญา ผู้ใดทำบุญโดยหวังสิ่งตอบแทน อันได้แก่ ความสุข ลาภ ยศ สรรเสริญ ถือว่าผู้นั้นทำบุญโดยไม่ละโทษ โทษดังกล่าวได้แก่ โทษจากการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏนั่นเอง พระพุทธองค์จึงได้ตรัสว่า **ทุกข์เสมอด้วยชัณห์นั้นไม่มี** อย่างไรก็ตาม การสร้างบุญไม่ว่าจะละโทษหรือไม่ ล้วนเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างสม่ำเสมอ เพราะผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกองบุญมีมากมายมหาศาล ถ้าเปรียบเทียบกับการฝากเงินเข้าบัญชีธนาคารแล้ว ผู้สร้างกองบุญได้ดอกผลมากกว่าการฝากเงินในธนาคารมากนัก ที่เห็นได้ทันทีคือ บุญกุศลที่ท่านได้สะสมไว้สามารถนำติดตัวไปในชาติหน้าต่อ ๆ ไปได้ แต่ทรัพย์สินทั้งหลายที่ท่านมีไม่ว่าจะเป็นบ้าน ที่ดิน และโภคทรัพย์ต่างๆ ซึ่งท่านได้สะสมไว้เป็นกรรมสิทธิ์ จะต้องสลายกลายเป็นของคนอื่นในทันทีที่ท่านหมดลมหายใจ ยิ่งท่านแก้ตัวลงเท่าไร เวลาที่ท่านจะได้เสวยสุขทางโลกก็น้อยลงไปทุกที การฉลองวันเกิดของท่าน คือ **การฉลองวันตายของท่านที่ใกล้เข้ามานั่นเอง**

คนเป็นจำนวนมากเข้าใจว่า การทำบุญ คือ การบริจาคทาน ความจริงบุญมีอยู่ด้วยกันถึง 10 ประการ ซึ่งได้แก่ บุญกิริยาวัตถุ 10 แปลว่า กิจกรรมที่เป็นบุญ 10 ประการ ประกอบด้วย

1. **การบริจาคทาน** (ทานมัย) ทานคือ การให้สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับ การให้สิ่งที่ควรให้แก่คนที่ควรให้ อานิสงส์ของการบริจาคทานมี 11 ประการคือ

- 1) เป็นที่มาของโภคทรัพย์ทั้งหลาย
- 2) เป็นที่ตั้งของโภคทรัพย์ทั้งปวง
- 3) ผู้ให้ย่อมได้รับความสุข
- 4) ผู้ให้ย่อมเป็นที่รักของคนหมู่มาก
- 5) ผู้ให้ย่อมผูกไมตรีผู้อื่นไว้ได้
- 6) ทำให้เป็นผู้มีเสน่ห์ห้านับถือ
- 7) ทำให้เป็นคนที่น่าคบหาของคนดี
- 8) ทำให้เข้ากับสังคมอื่นได้คล่องแคล่ว

- 9) ทำให้ห้องอาจส่งผ่าเผยได้ทุกชุมชน
- 10) ทำให้มีชื่อเสียงเกียรติคุณดี
- 11) ตายแล้วเกิดในสุคติภูมิ

2. **การรักษาศีล** (ศีลมัย) ศีล แปลว่า ปกติ คือการปฏิบัติ เพื่อควบคุมรักษากาย วาจา มิให้เป็นไปในทางทุจริต และสามารถอุดหนุนให้สมาธิ ปัญญา และมรรคเกิดขึ้นได้ อานิสงส์ของการรักษาศีล มี 8 ประการคือ

- 1) ทำให้มีความสุขกาย สุขใจได้เต็มที่
- 2) ทำให้เกิดโภคทรัพย์สมบัติได้
- 3) ทำให้สามารถใช้สอยทรัพย์นั้นได้เต็มอิม โดยไม่ต้องหวาดระแวง
- 4) ทำให้ไม่ต้องหวาดระแวงว่าจะมีใครมาทวงทรัพย์สินคืน
- 5) ทำให้เกียรติคุณพุ่งขจรไป ทำให้ผู้อื่นเกิดความเชื่อถือได้
- 6) ทำให้ชีวิตนั้นแจ่มใส อองอาจในท่ามกลางชุมชน
- 7) ทำให้เป็นคนไม่หลงลืมสติ
- 8) ตายแล้วได้เกิดในสุคติภูมิ

3. **การภาวนา** (ภาวนามัย) ภาวนาคือ การทำกุศลอันประเสริฐให้เกิดขึ้นบ่อยๆ ทำให้เจริญขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง การภาวนา มี 2 อย่างคือ สมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา อานิสงส์ของการเจริญภาวนา มีมากถึง 17 ข้อ ดังนี้

- 1) มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม
- 2) มีผิวพรรณผ่องใส
- 3) มีสุขภาพสมบูรณ์
- 4) มีความจำดี และกำลังปัญญาอ่อนไว
- 5) เป็นคนใจคอเยือกเย็น
- 6) เป็นที่ชื่นชอบของผู้พบเห็น
- 7) มีบุคลิกอันน่าศรัทธา
- 8) เกิดในตระกูลดี
- 9) มีบุคลิกสง่างาม
- 10) มีมิตรสหายมาก
- 11) เป็นที่เคารพยำเกรงของคนทั่วไป
- 12) เป็นที่ชื่นชอบของบัณฑิต

- 13) สมบูรณ์ด้วยปัจจัย 4
- 14) ปราศจากอกุศลทั้งปวง
- 15) ปลอดภัยจากคัสตราวุธ
- 16) มีอายุยืน
- 17) ตามแล้วได้เกิดในสุคติภูมิ

4. **การอ่อนน้อมถ่อมตน** (อปลายนมัย) คือ การมีสัมมาคารวะ การอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ จิตเป็นกุศลได้บุญ สวรรค์ในอินทรีย์ พุดจาสุภาพ การเคารพนบถนอบต่อผู้ทรงคุณวุฒิและวัยวุฒิจัด เป็นอปลายนกุศลโดยแท้ คุณวุฒิบุคคลได้แก่ ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ด้วยอำนาจแห่งศีล สมาธิ และปัญญา อานิสงส์ของการอ่อนน้อมถ่อมตน มี 6 ประการคือ

- 1) เกิดในตระกูลสูง
- 2) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง
- 3) มีมิตรสหายดี
- 4) ได้รับความชื่นชมเสมอ
- 5) มีความสมบูรณ์ในทรัพย์
- 6) ได้พบเห็นแต่สิ่งที่ดีปรารถนา

5. **การช่วยเหลือในกิจการงานที่ชอบ** (เวยยาวัจจมัย) คือ การช่วยเหลือทำกรงาน ต่างๆ ที่ไม่มีโทษของบิดา มารดา ครู อาจารย์ ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง แม้จะเป็นงานทางโลกก็ถือว่าได้ บุญทั้งสิ้น อานิสงส์ของการช่วยเหลือกิจการงานที่ชอบ มี 4 ประการคือ

- 1) มีความเป็นอยู่ดี สุขกายสบายใจ
- 2) มีมิตรสหายมาก
- 3) มีไหวพริบความจำดี
- 4) มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง

6. **การอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้อื่น** (ปัตติทานมัย) คือ การแผ่เมตตาตนเอง เมื่อเราทำได้ทำ บุญไม่ว่าจะเป็นการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ฯลฯ เราก็อุทิศส่วนกุศลนั้นให้แก่เพื่อนร่วมเกิด แก่เจ็บตาย ให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่ การอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้อื่น กุศลนั้นย่อมส่งผล แก่ตนเองในที่สุด อานิสงส์ของการอุทิศส่วนกุศล มี 6 ประการคือ

- 1) ไม่มีการอดอยาก ยากจน
- 2) ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน

- 3) มีบริวารดี
- 4) เป็นที่รักของผู้พบเห็น
- 5) มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม
- 6) มีอายุยืน

7. **การอนุโมทนาส่วนบุญที่เขาอุทิศให้** (ปัตตานุโมทนามัย) คือ การที่ผู้ใดได้กระทำบุญและนำมาอุทิศส่วนกุศลให้ และผู้รับมีความปิติชื่นชมยินดี หรืออาจอนุโมทนาที่เห็นคนอื่นทำบุญเช่นบริจาคทรัพย์ ปัตตานุโมทนาเป็นการขจัดความอิจฉาริษยาในการทำดีของผู้อื่น อานิสงส์จากการอนุโมทนามี 4 ประการคือ

- 1) มีสุขภาพสมบูรณ์
- 2) มีฐานะดี
- 3) มากไปด้วยลาภสักการะ
- 4) พบเห็นแต่สิ่งที่ทำให้เกิดความสบายใจ

8. **การพึงธรรม** (ธัมมัสสวนมัย) คือ การได้บุญเพราะพึงธรรม เป็นการฟังความจริงเพื่อให้รู้เหตุ รู้ปัจจัย เพื่อจะได้มีความเห็นที่ถูกต้อง และมีปัญญาในที่สุด อานิสงส์จากการพึงธรรมมี 4 ประการคือ

- 1) เกิดในตระกูลสูง
- 2) มีสติปัญญาดี
- 3) มีมิตรสหายดี
- 4) มีความเชื่อมั่นในตนเอง

9. **การแสดงธรรม** (ธัมมเทศนามัย) คือ การนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้าไปชี้แจงให้บุคคลอื่นเกิดความรู้ความเข้าใจในเหตุและผล อานิสงส์แห่งการแสดงธรรมมี 6 ประการคือ

- 1) ไม่มีกลิ่นปาก
- 2) มีฟันขาวเรียบ
- 3) บุตรบริวารมีความเชื่อฟัง
- 4) มีบุคลิกสง่างาม
- 5) มีความจำดี
- 6) เป็นที่ไว้วางใจของผู้พบเห็น

ตารางดอกเบ็ญบุญกิริยาวัตถุ 10 (ต่อ)

ดอกเบ็ญบุญ	ให้ทาน	ถือศีล	อบรมจิตใจ	อ่อนน้อมถ่อมตน	ช่วยเหลืองานที่ชอบ	แผ่เมตตา	อนุโมทนา	ฟังธรรม	แสดงธรรม	สัมมาทิฎฐิ
มีเส้นหน่านับถือ	√									
นำคบหาของคนดี	√									
เข้าสังคมได้คล่อง	√									
บุคลิกสง่าผ่าเผย	√	√	√						√	√
มีชื่อเสียงดี	√									
เกิดในสุคติภูมิ	√	√	√							
ไม่ต้องหวาดระแวง		√								
คนอื่นเชื่อถือ		√							√	
ไม่หลงลืมสติ		√								

ตารางดอกเบ็ญบุญกิริยาวัตถุ 10 (ต่อ)

ดอกเบ็ญบุญ	ให้ทาน	ถือศีล	อบรมจิตใจ	อ่อนน้อมถ่อมตน	ช่วยเหลืองานที่ชอบ	แผ่เมตตา	อนุโมทนา	ฟังธรรม	แสดงธรรม	สัมมาทิฎฐิ
รูปร่างหน้าตาสวย			√			√				
ผิวพรรณผ่องใส			√							
สุขภาพสมบูรณ์			√	√		√	√			√
ความจำดีปัญญาไว			√		√		√	√	√	√
ใจคอเยือกเย็น			√							
บุคลิกน่าศรัทธา			√							
เกิดในตระกูลสูง			√	√				√		
มิตรสหายดีและมาก			√	√	√			√		√
เป็นที่เคารพ			√							

ตารางดอกเบ็ญบุญกิริยาวัตถุ 10 (ต่อ)

ดอกเบ็ญบุญ	ให้ทาน	ถือศีล	อบรมจิตใจ	อ่อนน้อมถ่อมตน	ช่วยเหลืองานที่ชอบ	แผ่เมตตา	อนุโมทนา	ฟังธรรม	แสดงธรรม	สัมมาทิฎฐิ
บัณฑิตขึ้นชม			√							
สมบูรณ์ด้วยปัจจัย 4			√							
ปราศจากอกุศล			√							
ปลอดภัยจากอาวุธ			√							
มีอายุยืน			√			√				
ได้รับคำชมเชยเสมอ				√						
สมบูรณ์ในทรัพย์				√						
พบแต่สิ่งดีที่ปรารถนา				√			√			√
ตำแหน่งการงานสูง					√					

ตารางดอกเบ็ญญุกิริยาวัตถุ 10 (ต่อ)

ดอกเบ็ญญุกิริยา	ให้ทาน	ถือศีล	อบรมจิตใจ	อ่อนน้อมถ่อมตน	ช่วยเหลืองานที่ชอบ	แผ่เมตตา	อนุโมทนา	ฟังธรรม	แสดงธรรม	สัมมาทิฎฐิ
ไม่อคอยากยากจน						√				√
ไม่ยากจน										√
มีบริวารดี						√				
มีฐานะดี							√			√
มีลาภสักการะมาก							√			
เชื่อมั่นในตัวเอง								√		√
ไม่มีกลิ่นปาก									√	
มีฟันขาวเรียบ									√	
บุตรบริวารเชื่อฟัง									√	
อัตราดอกเบ็ญญุกิริยา	11	8	17	6	4	6	4	4	6	9

ตารางที่นำเสนอข้างต้น แสดงดอกเบ็ญญุกิริยาประเภทต่างๆ หรือนัยหนึ่ง คือ อานิสงส์แห่งกรรมดีที่เราได้กระทำ ซึ่งท่านทั้งหลายสามารถเลือกกระทำได้ตามใจปรารถนา อัตราดอกเบ็ญญุกิริยาของบุญกิริยาแต่ละอย่างแสดงในตารางแถวสุดท้าย เช่น การให้ทานมีอัตราดอกเบ็ญญุกิริยาคิดเป็นร้อยละ 11 หรือการอบรมจิตใจ อันได้แก่ การเจริญภาวนา เพื่ออบรมจิตใจประกอบด้วยสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา มีอัตราดอกเบ็ญญุกิริยาร้อยละ 17 ซึ่งสูงที่สุด อย่างไรก็ตาม ได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่า การสร้างบุญกุศลนั้นควรทำให้ทุกอย่างเท่าที่มีโอกาส เพราะชีวิตของทุกรูปทุกนามคงยังไม่สามารถเป็นพระอรหันต์ได้ในชาตินี้แน่นอน และในสังสารวัฏที่เราทุกคนจะต้องมีอยู่ต่อไป ในหลายๆ ชาตินั้น ควรเตรียมสร้างผลบุญเอาไว้ให้ครบทุกอย่าง เพื่อจะได้เป็นกำลังเสริมสร้างทางแห่งปัญญา นำพาชีวิตเราไปสู่มรรคผลนิพพานได้ในภายหลัง เช่น ถ้าเกิดมาอคอยากยากแค้นต้องใช้เวลาทำมาหากินเป็นส่วนใหญ่ จะเอาเวลาที่ไหนไปอบรมจิตให้พ้นทุกข์ได้ เป็นต้น

“ด้วยกุศลเจตนาที่ท่านทั้งหลายได้อ่านบทความธรรมะนี้ ขอให้เป็นพลวปัจจัยให้ท่านทั้งหลายจงสามารถปิดประตูอบายภูมิได้ทุกชาติเทอญ”

บทความต้นฉบับตีพิมพ์ครั้งแรกในวารสารชีวิต เล่มที่ 193 ปีที่ 33 เดือนมีนาคม – เมษายน 2533